

Startnotitie leerkring normaliseren Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd Zomer 2024

Waarom is normaliseren zo belangrijk?

Normaliseren, ontzorgen en demedicaliseren: deze drie begrippen vormen samen een van de vijf transformatiedoelen in de Jeugdwet (2014). Normaliseren is gericht op het voorkomen van het onnodig problematiseren en medicaliseren van opvoedvragen (De Winter et al., 2012). Ontzorgen verwijst naar het versterken van de kracht van jeugdigen en (mede)opvoeders en het activeren en benutten van hun sociale netwerken, zodat minder professionele zorg nodig is die opvoedtaken overneemt van (mede)opvoeders (Kesselring, 2018). Demedicaliseren verwijst naar het voorkomen dat professionals opvoed- en opgroeivragen op een medische manier ‘behandelen’, omdat deze dat niet nodig hebben. Dit kan onnodige kosten en risico’s van diagnostiek en behandeling voorkomen.

Normaliseren is daarom een belangrijk thema in het werk van veel Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd (RKJ’s, zie www.werkplaatsenjeugd.nl). Op verschillende manieren, vanuit verschillende invullingen hebben we kennis opgebouwd rondom dit thema. Soms gaat het over ‘werken aan de voorkant’ of in de leefwereld en hoe daar zoveel mogelijk opgevangen kan worden. Soms gaat het over welk gedrag of welke problemen wel of niet als ‘normaal’ worden gezien en wat hierin kan veranderen als jeugdvoorzieningen zoals scholen en jeugdhulporganisaties beter aansluiten op variaties en daarmee inclusiever worden.

Een aantal RKJ’s heeft daarom besloten de krachten rond normaliseren te bundelen en heeft de leerkring normaliseren opgericht.

Wie zitten er in de leerkring normaliseren?

De leerkring is gestart in 2024 en bestaat voornamelijk uit coördinatoren en onderzoekers van 9 Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd die zich met het thema normaliseren bezig houden en adviseurs van het Nederlands Jeugdinstituut die de leerkring begeleiden samen met een coördinator vanuit de RKJ’s. De volgende RKJ’s zijn betrokken: [RKJ IJsselland](#), [AWJ Inside Out](#), [Kenniswerkplaats Jeugd Utrecht Stad](#), [SAMEN](#), [Flevi’s Kenniswerkplaats Jeugd](#), [KeTJAA](#), [RKJ Noord-Holland](#), [AWJ Noord-Brabant](#) en [Jeugd en Gezin Centraal](#).

Waarom een leerkring normaliseren?

Het doel van de leerkring normaliseren is om met elkaar kennis uit te wisselen en samen te blijven leren op dit thema. Dit is belangrijk om zo een steviger gezamenlijk tegengeluid te kunnen bieden aan het medische paradigma door het sociaal pedagogisch paradigma steviger neer te kunnen zetten. Dit doen wij op basis van praktijkgericht onderzoek, het bundelen en delen van kennis over dit thema en het formuleren van gezamenlijke uitgangspunten. Daarnaast willen wij verkennen hoe wij ook in de toekomst samen op kunnen trekken op dit thema.

Wat zijn onze belangrijkste uitgangspunten?

De leerkring beoogt niet om met elkaar te komen tot één gezamenlijke definitie van normaliseren. Er bestaan meerdere definities van het begrip normaliseren, het begrip heeft in diverse contexten een andere lading, het komen tot een gezamenlijke definitie voor al deze contexten zou tijdrovend zijn en wellicht niet de sleutel tot veranderingen in de praktijk vormen. Op basis van ons onderzoek hebben wij een aantal gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd waar wij elkaar op vinden als het gaat om normaliseren en waar wij gezamenlijk op willen voortborduren.

- Wij beogen in de samenleving de normaalverdeling van wat als normaal wordt beschouwd op te rekken zonder problemen te bagatelliseren.
- Het medische denken is in onze samenleving nog te vaak te sterk aanwezig. Daarom beogen wij naar professionals en ouders/verzorgers nog meer uit te dragen dat niet ieder afwijkend gedrag een label hoeft te krijgen. Daarbij nemen wij in ogenschouw dat labels momenteel vaak wel nodig zijn, omdat voorzieningen (zoals passend onderwijs) nog niet inclusief genoeg zijn.
- Problemen horen bij het leven. Deze worden, indien passend, zonder specialistische hulp en in het alledaagse leven aangepakt. Dit gebeurt door ouders, verzorgers en jongeren in hun eigen leefomgeving; professionals in preventieve voorzieningen maar ook bijvoorbeeld mentoren op school en ondersteuners in het informele netwerk hebben daarbij een rol.
- Om te kunnen normaliseren vanuit diverse domeinen (onderwijs, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp, huisartsen etc.) is het noodzakelijk dat er een domein-overstijgende visie wordt geformuleerd van waaruit wordt samengewerkt. Het vergt inzet en samenwerking op meerdere domeinen om een verandering in denken en doen te bewerkstelligen.
- We zetten meer in op verschillende hulpbronnen (sociale, culturele, financiële) om de veerkracht van kinderen en jongeren te ondersteunen.
- Het is van belang dat professionals leren verdragen dat ze soms even op de handen moeten gaan zitten: aandachtig niets doen. Daarvoor is het nodig dat professionals zich in een werkomgeving bevinden waarin zij de stap durven te zetten om niet te handelen. Handvatten voor het werken in de praktijk en de juiste kennis zijn hierbij randvoorwaardelijk.

Wat zijn we van plan als leerkring?

- Het inrichten van een online kennisdossier waar de relevante kennis, onderzoeken en producten van RKJ's op het thema gemakkelijk te vinden zijn. Ook verschillende visies op normaliseren en kritische geluiden kunnen hier een plek krijgen.
- Activiteiten en bijdragen bedenken en uitvoeren gebaseerd op onze uitgangspunten die het maatschappelijk debat voeden en voeren, zoals bijdragen aan dialoogsessies, workshops bij gemeenten en organisaties en landelijke conferenties, het schrijven van artikelen.
- Het vormgeven van het vervolg van de leerkring in de komende jaren. Bijvoorbeeld: het betrekken van meer partners binnen de RKJ's of erbuiten, nadenken over hoe blijvend kennisdeling en leren met elkaar te organiseren. De intentie is om de leerkring een vervolg te geven in het nieuwe programma voor de RKJ's (2025 – 2028), waarin door de RKJ's ook tijd en geld wordt gereserveerd om hier mee aan de slag te gaan.

Wil je op de hoogte blijven?

- Volg onze berichten op werkplaatsenjeugd.nl

Bronnen

Winter de, M., Manshanden, J.G., San van, M.R.J.R.S., Graas, T.A.M., Ruiters de, D. (2012). *Ontzorgen en normaliseren. Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

Kesselring, M. (2018). Allemaal opvoeders in de pedagogische civil society. *Tijdschrift voor jeugdgezondheidszorg*, 50 (22-23).